

Qui besonia Interlingua?

Ingvar Stenström, Svedia.

*Discurso al 15-te Conferentia International de Interlingua.
Gdansk, Polonia, mercuridi le 1 de agosto 2001, 15:30 horas.*

Como il esserea facile responder iste question per un phrase propagandistic:

"Omnes! Tote le humanitate!" Isto non esserea toto false, sed nos omnes sape que il ha un mundo ideal e utopic e un mundo real — le nostre de hodie. Pro isto il vale melio explorar le question pro dar un responsa nuanciate.

Il es inevitabile necessari aprender le lingua non comprensibile de su vicino o alternativemente que ille apprende le vostre — si vostre pais es plus dominante o — e ecce le alternativa actual pro nos — que nos ambes apprende un tertie lingua, lo que nos appella "un lingua auxiliar".

Plure nivellos de cognoscentia de un lingua

Le Consilio de Europa ha fixate le si-nominate "Nivellos de limines", "The Threshold Levels" le quales le studentes debe superar pro satisfacer le besonios in diverse dominios del vita quotidian. Io un vice voleva vider lo que on nos proponeva pro le germano, que io inseniava, e trovava un libro spisse con prescriptiones detaliata, bastante espaventante...

Pro nostre scopo hodie io va limitar me a tres nivellos plus facilmente definibile:

Nivello A: Comprension primitive. Capacitate de viver como turista o de orientar touristas. Necessari es maestrar le parolas grammatical e structuras simple, sed vocabulos quotidian es lo plus importante. Leger textos facile. Iste nivello es attingite per le majoritate de svedeses in anglese, que es obligatori durante sex annos e de facto inseniata durante novem annos a 95 per cento del population.

Nivello B: Comprension functional e capacitate de scriber e parlar de temas non troppo complicate. Correctessa grammatical usque al grado de non esser infantil o ridicule. Deberea esser le objective de omnes in le gymnasios e certo lo es.. Sur nivello B se trova le personal de agentias de viage, hostessas e — troppo de politicos. (Maestrar linguas estranier non es lor campo, de facto. Illes ha milles de campos, sed non iste.) Hic le studente incontra le problemas principal del lingua anglese: le vocabulario inexhauribile e le expressiones idiomatic, phrases non decifrabile per le cognoscentia solmente del parolas ingrediente. "Put up with", "raining cats and dogs".

Nivello C: Comprension de tote o quasi tote le themas que on maestra in su lingua maternal in politica como tractate in jornales o in su scientia special. Usar le lingua con precision!. Habilitate de parlar e participar in discussiones. Capacitate de *influenciar e persuader*, un talento que poc homines acquire in un lingua estranier. Io personalmente a pena poterea facer lo in anglese, con difficultate in germano — duo linguas que io ha studiate, legite e inseniate durante plure decennios. In francese io definitivamente non poterea persuader. Poder persuader es lo que debe esser le objectivo de nostre representantes in negotiationes international in le Nationes Unite e in le Parlamento Europee. Nunquam pote un estraniero parlar tanto ben e convincentemente in anglese como un anglese o un americano!

Con Interlingua isto esserea possibile a tote le nationalitates, "le nivello C" esserea attingibile per plus multes, proque il es incomparabilemente plus facile que con qualcunque lingua national.

Illes qui besonia, vermente besonia Interlingua es dunque tote le statos minor, i.e. in iste contexto, statos que non ha un lingua generalmente studiate in altere partes del mundo.

A membros de UMI es familiar le projecto de proponer al ministros de education le studio de Interlingua in le "catena" de tal statos que comencia con le nationes nordic, Danmark, Norvegia, Svedia, Finlandia e continua con Estonia, Latvia, Lituania, Polonia, Belorussia, Ukraina, Republica Tchech, Slovachia, Hungaria, Romania, Bulgaria, Slovenia e Grecia. (Io non memora si nos includeva Moldavia, Serbia, Croatia, Bosnia e Albania.) Isto es un catena de statos con necessitate de contactos commercial e cultural, sed *sin* un lingua commun! Practicamente lor linguas es mutualmente incomprendibile. Il va sin dicer que tote africanos e asiaticos pertine al gruppo que besonia Interlingua. *Secundo mi opinion Africa e Asia habera le plus grande profito del apprension de Interlingua, proque Interlingua dara a illes le "clave linguistic" al terminologia del scientia e technologia que esserea disponibile in le grande linguas occidental.*

E tote le statos que introduce Interlingua habera le enorme avantage de esser comprendite etiam per le numerose nationes romanophone, sin que istes es involvite in le projecto!

In foros de discussion in le internet plure vices homines con interesse theoretic a linguas international, ha exprimite lor surprisa que Interlingua es plus popular in le nationes germanic e slavie que in le paisas romanic. A me iste maniera de reguardar le question esseva un ancora plus grande surprisa!

Io non crede que le americanos anglophone va unquam prender Interlingua in uso pro communication con illes hispano- e lusophone a extension considerabile, si in ulle grado del toto. Le factos usque hodie confirma que in le Statos Unite le interesse se confini a hobbyistas, non mesmo organisate.

Post le periodo del Division de Interlingua del Science Service, dirigit per dr. Alexander Gode, su successor Interlingua Institute ha habite un sol, sed importante successo in le publication scientific, le traductiones per Frank Esterhill assistite per Bent Andersen e H.P. Frodelund de Danmark, del grande obras de phytopathologia *Multilingual Compendium of Plant Diseases* pro le Ministerio de Agricultura del Statos Unite (1976). Si in le SUA le Interlingua Institute habeva essite tanto "successose" in le campo general como p.ex. le Societate Svedese pro Interlingua in Svedia, in proportion al population, illo haberea habite 4000~5000 membros. Con un tal membrato le opportunitates de trovar campos de utilisation haberea essite considerabile. Membros significa collaboratores potential, contactos utile e un base financiari pro information e publicitate. Creder que Interlingua essera utilisate sin vaste information de su existentia, sin manuales, sin dictionarios, sin lectura/litteratura pro attinger le habilitate de usar lo — creder isto es plus que naive, illo es stupide.

In Sudamerica un gruppo de intellectuales post le admirabile iniciativa de Ramiro Castro ha create un organisation dynamic, que publica un magazin mensual, offere inseniamento, e — in le campo le plus importante — publica traductiones de obras brasilian — un cultura non multo cognoscite al europeos. Sed — esque le brasilianos e le hispanoparlantes usara inter se Interlingua? In caso de si — eccellente, sed io dubita. De facto illes pro le communication sur nivello B pote usar cata uno su proprie lingua. Con un poco plus de effortio mental etiam con italianos. *Dunque on pote dicer, que inter illes le uso de Interlingua — benque certo desirabile — non es un necessitate como inter europeos etc.* In le mentionate foro INTERLNG Kjell Rehnström de Svedia ha scribite repetemente que pro nos del statos minor linguas estranier non es un luxu o un hobby, sed un necessitate vital. A nos, europeos, africanos e asiaticos, resta le necessitate de emplear un lingua auxiliar. Optar in iste situation pro un idioma national significarea etiam poner se sub le influencia de un cultura estranier — apprender anglese es inevitabilemente ligate al acceptantia del culturas anglophone, e specificamente del cultura american, a causa del dominantia hegemonic economic e popularcultural del SUA. (Il ha culturas peyor!)

Nos sape per le testimonios del historia que *un lingua tanto fortemente dominante es un menacia al identitate cultural del nation(es) minus grande.* Le linguas celtic, basc, sami in le pais nordic, le multissime idiomas indian del Americas — totes testifica que le grande, forte lingua non solmente menacia, sed suffoca le linguas e le identitates national. Isto non es un spectro que nos conjura pro justificar nostre lingua transnational, isto es le realitate historic.

Ante scriber iste essayo/discurso io studiava le situation de linguas minoritari. Le scenario es plus seriose que io supponeva. Le linguisticos, i.e. linguistas professional, es de accordo que post un numero de annos le amonta de linguas se habera diminuite per milles de linguas. (On conta hodie inter 5000 e 6000 idiomas. "Cata duo septimana un lingua mori" on poteva recentemente leger in le jornales.) Al fin del seculo 50% essera morte.

Acceptar p.ex. Interlingua pro le communicationes inter le populos, ubi un tal medio es *necessari*, es evidentemente preferibile a un lingua ligate a un certe stato. Le avantages es, in mi opinion, plus que un:

1. Le populos "minor" frue de un position de equalitate.
2. Un plus grande parte del populationes pote attinger le nivellos B e C a costos de education multo minus pesante con un lingua facile.
3. Litteratura traducite per nativos interpretante lor proprie idioma a in Interlingua, dara un pictura plus ver que traductiones facite per p.ex. un svedese ab le portugese in le lingua svedese. Le studio de Interlingua — specialmente si illo es le prime lingua estranier — servi como un **explicator e clave** del considerable vocabulario de origine greco-latin que es presente in tote le linguas originate in Europa. **Su rolo de propedeutico ante le studio de altere linguas estranier non pote esser exaggerate.** Le interlinguistas nunquam nega le valor de continuar a studiar linguas national, multe linguas, tantes que on pote! Lor litteratura resta a esser exploreate pro inrichir nos spiritualmente, le resultatos scientific que nos cerca se trova forsan solmente in un del linguas national!
4. Le subjectos in le horarios scholar se multiplica: informatica, ecologia etc. Cata reduction del numero de lectiones sparnia enorme summas, sed le studio de linguas es tanto importante que on debe haber loco etiam pro linguas exotic, chinese, japonese, arabo, le quales exige multissime lectiones.

Le introduction de un lingua international multo facile dunque pote contribuir a un paletta plus variate de linguas in le scholas in le mundo globalisate. *Isto es un aspectu digne de esser emphasitate in le Anno Europee de Linguas.*

Sed nunc: ATTENTION! Esque Interlingua dunque es inutile a anglo- e romanophonos? No, al contrario. Vide le testimonios de alcun interlinguistas de tal linguas maternas, per hasardo trovate n le foro de discussion INTERLNG:

Le italiano Luca Ghitti scribeva:

"(...) Mario Malaguti (Italia, red.) ha comparate Interlingua como un italiano international. Io pote dicer anque que interlingua es un dialecto del espaniol. Un dialecto que hypotheticamente il pare haber se disveloppate pro un populo de origine espaniol nomade que in su viages trans Europa adoptava parolas in le cammino e adaptava su idioma al situationes que a illes presentava le necessitate de communication con le populos que illes visitava."

Horacio Martinez, Argentina:

"Quando io videva le prime vice interlingua in le pagina del UMI io pensava: como il es possibile que io non cognosceva antea iste lingua meraviliose? Isto era pro me anque un amor a prime vista."

A vices es describite utilitates inexpectate. Alexander E.Kirpichev, Russia, scribeva le 10 de januario 2001:

"Car amicos! Io faceva un experimento non planate: Heri io legeva "Le guerra e pace" e le prime paragrapho era completamente in francese, e io con mi mal saper de Interlingua comprendeva ~65% del paragrapho, e con le dictionario de Interlingua ~90%. Assi Interlingua es le instrumento multo bon pro comprehension del linguas europeae! Amicalmente, Alexander"

"Isto esse un grande avantage etiam pro nos, le romano-phonos! De plus, quando nos studia interlingua nos non solamente apprende un pauco de altere linguas sed etiam nos apprende alcun etymologias de nostre proprie lingua. Jorge A. Arzate Capin (Mexico)"

"Isto es un avantage de Interlingua que on non pote lassar al latere. Io apprende multissime cosas de mi proprie lingua, e poteva notar que alcun differentias con altere idiomas era solmente multo superficial. De plus io ora pote leger italiano, francese, catalano e altere linguas de origine romanice del quales io antea unicamente cognosceva le nomine. Plus ultra io meliorava multissime mi comprehension del portuguese. Anque indirectemente io augmentava mi vocabulario anglese. Esque altere lingua pote offerer tote isto a tanto basse costo? Apprende interlingua e face te multimillionario in cultura!!!! Horacio"

"Car Stan: Iste explication tue es extraordinari. Io sempre apprende cosas interessantes de te. Il es notabile que si io non haberea cognoscite interlingua io non poterea studiar mi proprie idioma per leger altere lingua! Message propagandistic: Interlingua es le unic lingua que pote inseniar te etymologia sin que tu prende conto re illo. Horacio (pensative)"

Le 17 de januario 2001, Mario Malaguti scribeva:

"Io cognosceva Interlingua in le 1998 e io lo practica omne die. Gratias a iste cognoscentia io actualmente comprende espaniol e portugese, linguas que io non ha jammais studiate."

Pro me Interlingua es propedeutic al studio del anglese e del linguas romance. Apprender Interlingua es facile e cognoscer Interlingua significa, per exemplo, comprender le italiano sin studiar lo. In le UE nos sera le Europa del Regiones e del diversitate linguistic, perque nos ha un enorme ricchezza de culturas e traditiones diverse que vade totes respectate in equal nivello e dignitate. Interlingua es jam presente in nostre linguas e dialectos, es solmente nos qui non ha practica a discoperir iste realitate que face jam parte de nostre culturas. Assi Interlingua non debe, ni debera, substituer un sol nostre lingua, ma illo pote esser le instrumento plus facile pro facilitar le comprehension inter le europeos in le UE, como in le Americas e in le resto del mundo."

Un bon illustration typic del utilitate de Interlingua pro nos parlantes de linguas minor es le sequente: Nos utiliza le facto que romanophonos nos comprende sin haber studiate Interlingua — o mesmo sin saper de su existentia:

Pawel Wimmer, Warszawa, Polonia:

"Ante multe annos io correspondeva in Interlingua con multe bibliothecas franco-, hispano-, italo- e lusophone in le mundo — illes comprendeva ben e usava lor proprie linguas. Toto functionava sin obstaculos :-)"

Qual sorta de Interlingua es besoniate?

Quando Interlingua—English Dictionary e Interlingua Grammar esseva publicate in 1951, "Interlingua" non esseva un *lingua*. Illo esseva simplemente un codification, un concretisation del idea usque allora assatis abstracte de un lingua potential *intra* le linguas del occidente. Plus specificamente un function del consenso in vocabulario e structuras del si-nominate linguas de fonte. Al grande placer del objectores de Interlingua dr. Alexander Gode ipse annunciava a plure ocasiones que ille non haveva le intention de *crear* un lingua auxiliar — "un tal idea es absurde", ille declarava repetitemente.

Solmente le lector attentive nota lo que ille dice in plus: Un tal lingua jam existe: le vocabulario greco-latin commun super toto in le terminologia del scientias del occidente — dunque non debe esser create. Dr. Gode esseva un philologo, non un linguistico, ille registrava sin considerar si tote lo que esseva includite esseva le base apte pro un medio de communication.

Le Interlingua practicate de 2001 non es equal al combinato Interlingua—English Dictionary (IED) + Interlingua Grammar de 1951, le quales contine le material crude pro plure variantes, mesmo dialectos, secundo le gusto del lector de iste obras. Memora que p.ex. le imperfecto secundo IED poterea esser *ba* in loco de *-va*, (lo que hispanophonos considera le mesme cosa.), e si on non lege *attentivamente* le notas introductorii on pote cader in le trappa de usar le

particulas grammatical de altere linguas auxiliar: Vide: IED p.lxiv: [] *as a conventional symbol enclosing entry words: "not incompatible with the vocabulary of this Dictionary, but taken from another auxiliary-language system."* (Sublineate per le autor).

Le negligentia de leger e comprender le consequentias de iste nota ha inducite plure novicios a componer lor proprie variantes, in plen ignorantia del principio fundamental de un "lingua": **Un lingua es un convention, un codice le qual pro functionar a plen satisfaction debe esser identic apud e le parlante e le ascoltante.** Dr. Gode dice in §134 de Interlingua Grammar: "*For most users of Interlingua the 'grammatical words' constitute the one and only serious learning obstacle.*" (Pro le majoritate de usatores de ia le 'parolas grammatical' constitue le sol e singule obstaculo seriose al apprension.)

Illes qui comencia seliger ex iste "smörgåsbord" discoperi que inter le parentheses quadratic se trova le parte essential del lingua, le parolas grammatical, e le possibilitates de facer su proprie variante presenta un tentation enorme — e destructiva. *Li* como articulo definite o le pronomine *he*, pur Esperanto! Un synonymo es *il*, un tertie es *el*. [*Yo*], [*jo*] (usate per le poeta svedese Sven Collberg). [*Ego*] (Kjell Rehnström). [*Noi*], [*voi*] (= Occidental), pro *nos*, *vos*. *Illi* = *illes* (Esperanto e Occidental). [*Le*] = *it*! [*So*], [*somos*], [*son*] (Neolatino del suisse André Schild — non latino classic!)

Particulas cognoscite solmente in latino classic

Io studiava latino ante 50 annos, io recognosce le parolas, *sed non memora lor significationes*. Io, qui ha usate Interlingua durante 49 annos me trovava ante alcun septimanas in le situation de deber consultar un dictionario pro comprender: *adhuc, atque, neque, quidem, saepe!*

Altere exemplos in IED: [*ob*] = verso, ante, a causa de (usate per le germano Helmut E. Ruhrig); [*nonnulla*]; [*por*] (Esperanto e Occidental); [*prope*]; [*quattuor*] = 4; *quattuordece* = dece-quattro; [*quin*] = why not, that not; *quindece* = dece-cinque (*quin*-* = 5 non existe); *qui* = who, whom; [*qui*] = hic, "here"; *quia* = proque.

- [**quid**]¹ *adv* why, how, wherefore. [**quid**]² *rel pron* what.
- [**quidem**] (sic!) In le IED!
- **quo** I *adv* 1. whither, where. 2. wherefore. II *conj* so that, in order that. [**quo**] *rel pron* who, what.
- [**quod**]¹ *rel pron* that, what. [**quod**]² *conj* that, because, why.
- [**quomodo**] = como.
- [**quot**] *adj* how many: as many; each.
- [**quotiens**] *adv* 1. how often, how many times; 2. as often as.
- [**unde**] *adv* whence (1. from which place 2. wherefore, for which reason or cause.)
- [**vix**] *adv* 1. with difficulty 2. hardly, scarcely, barely

Ecce le "menu" — lo que esseva presentate al mundo in 1951!

Io comprava IED in 1952. Lo studiava durante duo annos (!) con interesse — e a vices con disgusto. Secundo illo *billion* poterea significar *o* mille milliones *o* un million de milliones!! A ille tempore io comenciava mi studio universitari de phonetica e linguistica general e concludeva: Un tal "lingua" non pote functionar.

Prototypismo in absurdum

Attaccar, "to attack", es clarmente distingue in significantia de *attachar*, "to attach": In IED *attaccar* poteva haber ambe significantias. *Serrar* es "to saw" e "to lock". In altere casos IED assigna a *littera* que ha un signification totalmente international de "signo alphabetic" (literal, litteratura etc), etiam le signification de "epistola", benque *littera* es le denominator commun del linguas de fonte. (E benque *littera* in le singular nunquam ha significate "epistola" in latino classic!) Multe parolas operational haveva plure synonymos, lo que es multo rar in linguas national e es toto inacceptabile in un lingua que debe esser apprendite e usate facilmente. Multe synonymos de substantivos e adjectivos pote significar un lingua ric, multe duplettos *non* lo face, solmente un cargamemoria pesante.

Fortunatemente le Interlingua Grammar pareva e monstrava que Alexander Gode e Hugh E. Blair illes ipse haveva comprehendite que le liberalismo non esseva compatibile con le exigentias sur un lingua que on volerea usar pro communication trans le frontieras e pro scopos que demanda *precision*. In despecto de su intention declarate, dr. Gode demonstrava que lo que IALA haveva presentate esseva un lingua, non solmente le "registration del Standard Average European" (Le arte pro le arte...). Ille deveniva un scriptor-maestro in iste lingua, un "venditor", mesmo un "missionario", qui sapeva persuader le circulos le plus difficile a convincer, le scientistas, a utilizar le nove idioma.

In 1951 le danese Poul Moth haveva comenciate usar le nove lingua — post haber seligite inter iste duplettos — e se exprimeva in un stilo visante a simplicitate. In 1954 André Schild de Suissa, un gruppo in Francia e un gruppo in Danmark deveniva active. Lor language coincideva frappantemente con mi ideas. Moth applicava le orthographia simplicite (que io usava in un forma modificate in le edition de mi discursos in *Stenström—Yeager: Interlinguistica e Interlingua*, 1991). Moth tamen esseva troppo radical (*ilo* e *rikessa* in loco de *illo* e *richessa*), lo que obscurava le imagine international de certe parolas. (Un forma ricchezza derivate ab *ric*, sed con duo c's es un absurde reverentia a un regula del orthographia del anglese! Proque mantenite in Interlingua?)

Gode prefereva "particulas" latin in tote le casos ubi non existeva le consenso de tres linguas. Isto pareva a nos usatores del prime annos un politica san. Alunos, inter illes Moth, haveva un propensitate al formas collateral, sed il esseva frappante que un homine politicamento radical como Julien Toublet de Francia usava mesmo parolas latin que non se trovava in le IED, (p.ex. *sultis*, incomprendibile a nos alteres e dunque moribunde, e de facto tosto morte). Moth e Toublet esseva homines practic, qui usava, ab le prime momento, Interlingua pro lor scopos politic, como Jacques Roux, qui editava un *Bulletin*

pedagogic (Technicas Freinet). Gode, qui produceva cata die enorme massas de texto essente un pragmatico intelligentissime tosto debeva adaptar su lingua al exigentias linguistic, a vices contrari a su proprie regulas. (Ex. le feminisation del adjectivo in *-ese*, proclamate incambiabile in *Interlingua Grammar*. Vide *Scientia International* februario 1964, ubi illa scribe *svedesA*.. A vices ille usava parolas multo international, sed tamen non supportate per tres linguas, p.ex. *frappante*.) E proque faceva ille assi? Proque Interlingua haveva devenite un lingua vivente, regite per le besonio de communication e non per le theoria. **Interlingua ha su proprie regulas interne. Illos se developpa secundo le usage e patronos es facite per le usatores — con respecto le plus stricte possibile del "regula de tres" (Consensus de tres del linguas fonte). Interlingua se adapta al requirimentos del communication.**

Expressiones deveni obsolete. In le comencio on diceva "Place verter (le pagina)" pro angese "Please", o "Si il vos place". Hodie "Per favor" es plus frequente. Le synonymos del particulas frequentissime *sed—etiam* esseva un del objectos de contestation durante multe annos. In le IED se trova *mais* que esseva usate, alternante con le *sed* de Gode durante le sexantas. Tosto esseva evidente que *mais*, homonymo con *mais*, le cereal, sed non homophonic, se pronunciava sovente [me] à la francese, lo que es un altere parola in Interlingua. (Io notava isto in 1957 e 1971; jam in 1974 illo dispareva.)

Ma—unque deveniva le grande victores, benque illos es appoiate solmente per **un** lingua, italiano. *Ma* (como *troppo*) es totevia un vocabulo international a causa de su presentia in le xenolexico de quasi omne populos, in le terminologia musical. *Anque* (in despecto de su estranie orthographia) poteva vincer solmente in su qualitate de un esperanto-idooccidentalismo. Le adherentes qui haveva practicate le altere idiomas auxiliar continuava usar lor *ankau/anke/anc*.

A causa de iste dubitas io preferiva in mi manuales *sed—etiam*, sequente le principio "formas latin solmente quando non existe synonymos moderne indiscutibile". Iste formula, il me sembla, esseva observate — sin dicer lo — in multe periodicos. André Schild, le fundator del Union Mundial pro Interlingua, lo faceva — sed non sempre. *Lingua e Vita*, Currero International de UMI, minus consequentemente. E in le conferentias e incontros le "modernismo", visate per professor André Martinet, esseva clarmente victoriose.

Panorama es hodie un del "normatores" le plus importante. Le uso de *ci*, un pur occidentalismo, es estranie e a *ora* con su forte association a *oral*, *oration*, *orificio* (e *Ora et labora!*) io personalmente es un poco reservate, sed in general illo es un modello satisfactori. Su stilo vigorose e vivide crea "imitatores". (Inter parentheses: in nostre conferentias io sovente dice *ma* e *unque*... E si io haveva scribite mi manual hodie, io haberea preferite *ma* e *tamben* — que dr. Gode in un lettera a dr. Stan Mulaik appellava 'chinese'...)

Le sol ver test de un lingua e su functionabilitate occorre quando illo es parlate. Un lingua es *primarimente* alque parlate. Solmente quando individuos — in nostre caso de idiomas maternal differente — debe usar lo pro exprimer lor pensatas sin recurso a manuales e dictionarios, le plen potential expressive es utilisate. In contrasto a lo que io ha dicite in supra isto non es mi opinion personal — isto es lo que a nos insenia le linguistica.

Il es inutile discuter con alcuno qui non accepta isto.

Le rota reinventate

In despecto del colpo del morte de dr. Gode, post 1970 le vita pulsava in le mundo de Interlingua: le casa editorial Servicio de Libros de UMI in Nederland sub Frits Goudkuil, comenciava publicar dictionarios e manuales pro le populos que besonia Interlingua e un considerable amonta de litteratura — incognite, il sembla a multe novicios. Toto semblava stabilir se. In le Conferentias le language esseva de plus in plus homogenee. Usque al anno 1996. Le Internet — iste opportunitate phantastic pro attinger interessatos pro qualcunque pheno-meno imaginabile — deveniva le foro pro novicios sin contacto con le movimento, le manuales, le magazines o le litteratura.

Le de-facto-reformistas del Internet

Io non crede que le internautas qui subito pareva in le Internet habeva le intention de reformar Interlingua. Sed illes de facto initiava un nove sorta de Interlingua multo individual. Ante iste periodo io sapeva de solmente un sol persona qui usava "alsi" — nunc lo que ille scribeva esseva imitate per alteres e ancora un (superflue) synonymo de un "particula" se expandeva. "Mais" reapareva. Dr. Stan Mulaik del SUA, in le annos 60 redactor de un parve magazin pro questiones linguistic, *Le Foro*, lo voleva resurger e in innum-merabile messages ille exponeva su re-investigation del vocabulario international. Sin dubita ille applicava le methodos de IALA pro trovar un nove serie de particulas: *aqueste, aquello, aqui (a qui?), alla* (ubi es le accento tonic?) **Sed proque los cercava ille?** A nos in Europa isto semblava solmente un obsession de trovar a tote precio toto que poterea esser Interlingua secundo le principios de IALA sin regardo al facto que le idioma international habeva functionate — e a satisfaction! — durante 45 annos! E le consequentia de isto es un idiolecto, forsan lo que es plus seriose — un dialecto. *Un* parola non functiona a plen satisfaction, *ille* como adjectivo demonstrative. Le alternativa *celle* non ha trovate supporto sufficiente (ni, del resto, le *ce* longemente propagate de Ric Berger in su *Revista de Interlingua*).

Se monstra hodie tres "periculos" pro le unitate de Interlingua, que usque nunc se ha solmente consolidate de plus in plus:

1. Propositiones de nove particulas.

2. Le "Interlingua ad hoc" in le messages del gruppos de discussion.

Un del advantages de nostre lingua es, como nos sape, que romanophonos e polyglottos lo pote comprender e rapidamente usar lo. Sovente un novicio scribe un message in lo que ille pensa es interlingua e post un septimana in un forma toto comprensibile e post un mense ille lo a vices scribe plus o minus correctemente. Isto es natural e bon. Sed il ha scribentes qui continua concocer lor "lingua ad hoc", scribente le formas sin controlar in un dictionario (o proque non mesmo studiar un manual?!) Reguardos hastive in le Interlingua—English Dictionary o le Interlingua Grammar les face defender se per: "Isto es permittite in IED/IG". **Como poterea IED/IG prohibir alque?**

Sed — o *ma*, si vos vole — si le usator es un homine seriose, e non un "hobbyista" e usa Interlingua proque illo es un instrumento necessari, ille debe respectar le exigentias de un communication seriose — aprender le lingua tal qual. Es isto pigressa o un modo de devenir notate?

3. Le grande menacia — le verbos irregular.

Intra cinque menses io esseva interviewate re Interlingua cinque vices per jornalistas de TV, radio e duo quotidianos. Tote le cinque jornalistas (e duo photographos!) poneva le question identic: "Esque il ha verbos irregular in Interlingua?" Naturalmente io respondeva "No" e illes exprimeva lor satisfaction! Si in 1951 io habeva sapite del risco de verbos irregular in Interlingua, io non haberea dedicate un singule hora de mi vita a illo! Absurditate maximal — un lingua que ha su ration de exister per esser plus facile que altere linguas e dunque accessibile al maximalmente multes in le mundo. Su orthographia es plus difficile que illo del espaniol o del italiano, cuje studio da accesso a litteraturas immense e a milliones de homines, mesmo si illos non pote devenir unquam "mi" lingua como Interlingua lo pote devenir a quicunque, de qualcunque nationalitate.

No, io e multes con me haberea essite studentes (eterne) de espaniol o del bellissime italiano!

Trovar le forma correcte de un verbo, in iste caso, le perfectio es un del plus difficile habilitates in parlar un lingua. Solmente alcuno qui nunquam ha probate inseniar un idioma estranier compararea isto con le effortio de aprender un nove parola, i.e. le derivationes del secunde thema! E totevia on debe constatar que polyglottos inter nos vole sacrificar le regularitate sur le altar de un dubiose naturalitate!

Interlingua Grammar, pagina 85:

"It may be important to note that the term 'irregular second stem of verbs' as used in the grammar must not be allowed to conjure up the specter of verbal irregularities characteristic of most ethnic languages. In Interlingua the irregular second stem of verbs has nothing to do with matters of conjugation."

Con verbos irregular Interlingua perdere su ration de esser!

Scribente isto io jecta un oculo al messages recente del Internet e trova le sequente de Chris Burd de Canada, un profunde cognoscitor e practicante de nostre lingua:

Edo Neilson, Australia, scribeva:

"Nove formationes in Interlingua debe sequer le patronos stabilite del linguas de controllo, nonne?"

Burd responde:

"Un question multointeressante. Io sempre ha proponite le idea que on debe poter operar le systema deinterlingua sin cognoscentiasdel linguas controlator. Si non, on impone un hierarchia, un"citatanitate a duo classes", inle communitate interlinguista, con le romanicos e romanistasal un latere, le alteros al altere latere.Secundo me, le optimo es quenove formationes seque lepatronos jam existente in le lingua. Nonobstante on ha le "dereco" (qui pote impediruno?) de cunear nove parolas de maniera libere, proviste queillos es et logic et transparente."

Mi commentario: Io crede que Edo Nielson es intentionalmente un poco provocative. Burd da unformulation eccellente de un politica linguistic pro le futuro de Interlingua como un lingua unitarievolvente in le maniera natural! Le structura es establite per le linguas de fonte — **nulle disputa de isto** — sed un lingua — si illo es un ver lingua — vive su proprie vita e le lege es le lege del analogias. Illo non essera eternemente ligate al linguas de fonte; un neologismo create per elementos de Interlingua non besoniara pedanticamente retornar a iste linguas pro humilamente peter su confirmation.

Finalmente — conscie del risco de causar apoplexias: Pone a un professor de *linguistica general* (non a un professor de un lingua specific) iste question: "Si un lingua descendente del latimo (o del protogermanico) es parlate in un village per solmente 100 homines, esque le *evolution* de iste lingua es dirigite per le latino (o *Urgermanisch*) o — pensata terribile — per le usage de iste parvissime gruppo de humanos qui **usa** le lingua cata die?"